

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 තත්ත්වගණනය කළ මතය

සීමාසහිත ලංකා ගල් අඟුරු (පුද්ගලික) සමාගමේ (“සමාගම”) 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ ලාභ හා අලාභ සහ අනෙකුත් විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමඟ සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත්කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණුවලින් වන බලපෑම හැර, සමාගමේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන තුළින් 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්වය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා එහි මූල්‍ය කාර්යසාධනය හා මුදල් ප්‍රවාහ සත්‍ය හා සාධාරණ ලෙස දැක්වෙන අයුරින් ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව මූල්‍ය ජර්කාශන පිළියෙල කර ඇති බව මා දරන්නාවූ මතය වේ.

1.2 තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනම.

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය තත්ත්වගණනය කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතිවලට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිති යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සඳහා විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ තත්ත්වගණනය කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම්

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, සමාගම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සමාගම ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

සමාගමේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, සමාගමේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම

සමස්තයක් ලෙස මූල්‍ය ප්‍රකාශන, වංචා සහ වැරදි නිසා ඇතිවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොර බවට සාධාරණ තහවුරුවක් ලබාදීම සහ මාගේ මතය ඇතුළත් විගණන වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ අරමුණ වේ. සාධාරණ සහතික වීම උසස් මට්ටමේ සහතික වීමක් වන නමුත්, ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනය සිදු කිරීමේදී එය සෑමවිටම ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් අනාවරණය කරගන්නා බවට වන තහවුරු කිරීමක් නොවනු ඇත. වංචා සහ වැරදි තනි හෝ සාමූහික ලෙස බලපෑම නිසා ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවිය හැකි අතර, එහි ප්‍රමාණාත්මක භාවය මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන පදනම් කරගනිමින් පරිශීලකයන් විසින් ගනු ලබන ආර්ථික තීරණ කෙරෙහි වන බලපෑම මත රඳා පවතී.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිති ප්‍රකාරව විගණනයේ කොටසක් ලෙස මා විසින් විගණනයේදී වෘත්තීය විනිශ්චය සහ වෘත්තීය සැකමුසුබවින් යුතුව ක්‍රියාකරන ලදී. මා විසින් තවදුරටත්,

- ප්‍රකාශ කරන ලද විගණන මතයට පදනමක් සපයා ගැනීමේදී වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන් ඇතිවීමේ අවදානම් හඳුනාගැනීම හා තක්සේරු කිරීම සඳහා අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කර ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. වරදවා දැක්වීම හේතුවෙන් සිදුවන ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් සිදුවන බලපෑමට වඩා වංචාවකින් සිදුවන්නා වූ බලපෑම ප්‍රබල වන්නේ ඒවා දුස්සන්ධානයෙන්, ව්‍යාජ ලේඛන සැකසීමෙන්, වේතනාන්විත මහභැරීමෙන්, වරදවා දැක්වීමෙන් හෝ අභ්‍යන්තර පාලනයන් මහභැරීමෙන් වැනි හේතු නිසා වන බැවිනි.
- අභ්‍යන්තර පාලනයේ සඵලදායීත්වය පිළිබඳව මතයක් ප්‍රකාශ කිරීමේ අදහසින් නොවුවද ,අවස්ථාවෝචිතව උචිත විගණන පරිපාටි සැලසුම් කිරීම පිණිස සමාගමේ අභ්‍යන්තර පාලනය පිළිබඳව අවබෝධයක් ලබාගන්නා ලදී.
- භාවිතා කරන ලද ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවල උචිතභාවය ,ගිණුම්කරණ ඇස්තමේන්තුවල සාධාරණත්වය සහ කළමනාකරණය විසින් කරන ලද සම්බන්ධිත හෙළිදරව් කිරීම් අගයන ලදී.
- සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් හේතුවෙන් සමාගමේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ ප්‍රමාණාත්මක අවිනිශ්චිතතාවයක් තිබේද යන්න සම්බන්ධයෙන් ලබාගත් විගණන සාක්ෂි මත පදනම්ව ගිණුම්කරණය සඳහා ආයතනයේ අඛණ්ඩ පැවැත්ම පිළිබඳ පදනම යොදා ගැනීමේ අදාලත්වය තීරණය කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් අවිනිශ්චිතතාවයක් ඇති බවට මා නිගමනය කරන්නේ නම් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල ඒ සම්බන්ධයෙන් වූ හෙළිදරව් කිරීම් වලට මාගේ විගණන වාර්තාවේ අවධානය යොමු කළ යුතු අතර, එම හෙළිදරව් කිරීම් ප්‍රමාණවත් නොවන්නේ නම් මාගේ මතය විකරණය කළ යුතුය. කෙසේ වුවද, අනාගත සිද්ධීන් හෝ තත්ත්වයන් මත අඛණ්ඩ පැවැත්ම අවසන් වීමට හැකිය.
- මූල්‍ය ප්‍රකාශන වල ව්‍යුහය හා අන්තර්ගතය සඳහා පාදක වූ ගනුදෙනු හා සිද්ධීන් උචිත හා සාධාරණව ඇතුළත් වී ඇති බව සහ හෙළිදරව් කිරීම් ඇතුළත් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සමස්ථ ඉදිරිපත් කිරීම් අගයන ලදී.

හැකිතාක් දුරට හා අවශ්‍ය ඕනෑම විටෙක පහත සඳහන් දෑ පරීක්ෂා කිරීම සඳහා විගණන විෂය පථයද පුළුල් කර ඇත.

- තොරතුරු ඉදිරිපත් කිරීම සම්බන්ධයෙන් බලන කළ සමාගමේ කාර්යයන් අඛණ්ඩව ඇගයීමට හැකිවන පරිදි එහි සංවිධානය, පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි විධිමත්ව හා ප්‍රමාණාත්මකව සැලසුම් කර තිබේද යන බව සහ එකී පද්ධති, පරිපාටි, පොත්පත්, වාර්තා හා වෙනත් ලියකියවිලි ඵලදායී ලෙස පවත්වාගෙන යනු ලැබේ ද යන බව;

- යම් අදාළ ලිඛිත නීතියකට හෝ සමාගමේ පාලක මණ්ඩලය විසින් නිකුත් කරන ලද වෙනත් පොදු හෝ විශේෂ විධානයකට අනුකූලව, සමාගම ක්‍රියාකර ඇති බව,
- සිය බලතල, කර්තව්‍ය සහ කාර්යයන්ට අනුකූලව කටයුතු කර ඇති බව,
- සම්පත් සකසුරුවම් ලෙස, කාර්යක්ෂම ලෙස සහ ඵලදායී ලෙස කාලසීමාවන් තුළ සහ අදාළ නීතිරීතිවලට අනුකූලව ප්‍රසම්පාදනය කර භාවිතා කර ඇති බව,

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතිවලට අනුකූල නොවීම

අදාළ ප්‍රමිතියට යොමුව සහිතව අනුකූලනොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) SLFRS 9 හි ඡේද අංක 5.5.15 (අ) අනුව වසරකට වැඩි කාලයක් සඳහා ගෙවීමට තිබූ රු.මිලියන 1,553 ක වෙළඳ ලැබිය යුතු දෑ සඳහා සමාගම වෙන්කිරීම් සිදුකර නොතිබුණි.	සමාගම විසින් ලැබිය යුතු මුදල් භානිකරණය සඳහා සාමූහිකව ඇගයීමට ලක් කරන ලද අතර ඇතැම් තනි වශයෙන් සැලකිය යුතු ලැබිය යුතු දැවල භානිකරණය සඳහා වෙන්කිරීම් අවශ්‍ය නොවන බව සොයා ගන්නා ලදී. මෙයට හේතුව, ලැබිය යුතු මුදල් ඊට අනුරූප ගෙවිය යුතු මුදල් මගින් අපසු හැරවීමක් සහ පැහැර හැරීමක් සිදුවුවහොත්, හිලව් වීමේ හැකියාවක් ඇත. 18%ක එකතු කළ අගය මත බද්දක් සමඟ කළමණාකරණ ගාස්තුවක් ලෙස ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයෙන් අයවිය යුතු වෙළඳ ලැබිය යුතු මුදල් මත යම් වෙන්කිරීමක් තිබේ නම් එය ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයට අමතර වියදමක් වනු ඇත.	ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතියන්ට අනුකූලව කටයුතු කිරීමට පියවර ගත යුතුය.
(ආ) ගල් අඟුරු ආනයනය කිරීමේදී, රේගු අරමුණු සඳහා වටිනාකම නිශ්චය කර ගැනීමේ සංකේතාත්මක ගැලපුමක් ලෙස ඇත්ත වශයෙන්ම සිදු නොවූ, රේගුවේ වටිනාකම සඳහා පිරිවැයට සියයට 10 ක ආන්තිකයක් එකතු කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, සමාලෝචිත වර්ෂය තුළ සමාගම විසින් රු. මිලියන 14,904.63 ක් වූ පිරිවැය මත සියයට 10 ක ආන්තිකයක් ආදායමට එකතු කර ඇති අතර පසුව සමාගම ණය ගැතියන්ට එම වටිනාකම වට්ටමක් ලෙස හඳුනාගෙන විකුණුම් පිරිවැයට ගලපා ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, සමාලෝචිත වර්ෂය සඳහා විකුණුම් පිරිවැය සහ ආදායම් SLFRS 15 හි නියම කර ඇති ප්‍රතිපාදනවලට පටහැනිව සමාන ප්‍රමාණයකින් වැඩියෙන් දක්වා තිබුණි. දේශීය	ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය වෙත වැටි ඉන්වොයිසි නිකුත් කිරීමේදී පිරිවැයට 10%ක රේගු ආන්තිකය ඇතුළත් කරන ලෙස දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව (IRD) විසින් ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම (LCC) වෙත නියෝග ලබාදෙන ලදී. IRD නිලධාරීන්ට අනුව, ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ ඉන්වොයිසි මත වැටි බද්ද සඳහා වන මූලික මුදල රේගු අරමුණු සඳහා වන අගයට වඩා අඩු විය නොහැක. තවද, ගල් අඟුරු ආනයනය සහ සැපයීම සඳහා වැටි බද්දෙන් නිදහස් කරන ලෙස ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ සාමාන්‍යාධිකාරී මුදල් අමාත්‍යාංශයේ ලේකම්වරයාගෙන් ඉල්ලා තිබුණි. වැඩිදුර පැහැදිලි කිරීම් සඳහා අපි මෙය ශ්‍රී ලංකා	මෙම කාරණය සම්බන්ධයෙන් සමාගම ශ්‍රී ලංකා වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය වෙතින් උපදෙස්/පැහැදිලි කිරීම් ලබා ගත යුතු අතර ඒ අනුව ගැලපීම් කළ යුතුය.

ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් දෙන ලද උපදෙස් අනුව ඉහත ගැලපීම් සමාගම විසින් ගිණුම්ගත කර තිබුණි. කෙසේ වෙතත්, මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල එය හෙලිදරව් කර නොතිබුණි.

වරලත් ගණකාධිකාරී ආයතනය වෙත යොමු කරන අතර, අවශ්‍ය නම්, ශ්‍රී ලංකා ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතයන්ට අනුකූලව ඉදිරි මූල්‍ය වර්ෂයේදී වෙනස්කම් සිදු කරනු ලැබේ.

1.5.2 විගණනය සඳහා ලිඛිත සාක්ෂි නොවීම

අයිතම	මුදල රු.	නොසැපයූ විගණන සාක්ෂි	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම්	නිර්දේශය
වෙළඳ ලැබිය යුතු දෑ සහ විවිධ ණය ගැතියන්	17.86	ඉන්වොයිසි, සවිස්තරාත්මක උප ලේඛන සහ ශේෂ තහවුරු කිරීම්	<p>සීමාසහිත ලිබර්ටි කොමඩිටීස් වෙතින් ලැබිය යුතු 50% වූ SGS ගාස්තු රු.8,048,531</p> <p>2015/16 වාරයේ නැව් වාර 17ක් සඳහා ගොඩබාන වරායේදී නැව් නොගයේ බර මිණුම්කරණ ගාස්තු ද ඇතුළත් වේ. අත්සන් කරන ලද ගිවිසුම මත පදනම්ව මෙම ගෙවීම් සිදු කරන ලෙස එම්/එස් සීමාසහිත ලිබර්ටි කොමඩිටීස් පීටීඊ (M/s Liberty Commodities Pte Lte) වෙත දන්වමින් 2019 දී එවන ලද විද්‍යුත් තැපෑලක් අමුණා ඇති අතර මේ සම්බන්ධයෙන් බේරුම්කරණ ක්‍රියාවලිය සිදුවෙමින් පවතී.</p> <p>විවිධ ණය ගැතියන්ගේ ආපසු අයකරගත නොහැකි NBT සහ PAL වලින් සමන්විත වන බව මූලික විමර්ශනවලදී අනාවරණය වී ඇත.</p>	අදාළ ලේඛනගත සාක්ෂි විගණනයට ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
ගෙවිය යුතු ශේෂ	99.96	ඉන්වොයිසි, සවිස්තරාත්මක උප ලේඛන සහ ශේෂ තහවුරු කිරීම්	<p>නොබෙල් රෙසෝර්සස් ඉන්ටර්නැෂනල්ට් ගෙවිය යුතු - රු.84,771,789.21.</p> <p>ශේෂය ප්‍රධාන වශයෙන් සමන්විත වන්නේ ණයවර ලිපි (LC) වලංගු කාලසීමාව අවසන් වීම හේතුවෙන් ණයහිමියා විසින් ලබා ගන්නා ලද අඩු මුදලකි.</p> <p>SGS ලංකා (පුද්ගලික) සමාගම - රු.12,161,313.00</p> <p>සීමාසහිත SGS ලංකා (පුද්ගලික) සමාගම වෙතින් ලැබුණු අදාළ සන්නිවේදනය මේ සමඟ අමුණා ඇත.</p>	

අවසන් වැට බදු	197.45	ශේෂ තහවුරු කිරීම	<p>මෙම අවසන් වැට බදු නැවත කිරීමේ අංක 123 සිට 154 දක්වා සම්බන්ධ වේ. ශ්‍රී ලංකා රේගුව විසින් කරන ලද විමර්ශනයට අනුව, ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම 2016/09/19 සිට 2018/04/09 දක්වා කාලය තුළ ආනයනය කරන ලද ගල් අඟුරුවල නිවැරදි ගනුදෙනු වටිනාකම් ප්‍රකාශ කර නොමැත. 2023 වසර අවසාන විගණන අරමුණ සඳහා, ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම විසින් ඉහත ශේෂය සඳහා ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය වෙතින් තහවුරු කිරීම ඉල්ලා ඇති නමුත් මූල්‍ය ප්‍රකාශන අවසන් කරන විටත් ඔවුන් තහවුරු කර නොමැත. වෙනස නිරාකරණය කර ගැනීම සඳහා කළමනාකාරිත්වයේ සාකච්ඡා අඛණ්ඩව සිදු වෙමින් පවතී.</p>	අදාළ ලේඛනගත සාක්ෂි විගණනයට ඉදිරිපත් කළ යුතුය.
කළමනාකරණ ගාස්තුව	44.58	ශේෂ තහවුරු කිරීම	<p>ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය වෙතින් ලැබිය යුතු කළමනාකරණ ගාස්තුව - රු. 104,012,222.00</p> <p>මෙම ශේෂය ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයෙන්ද තහවුරු කරන ලෙස ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම විසින් ඉල්ලා ඇතත්, මූල්‍ය ප්‍රකාශන අවසන් කරන විටත් ඔවුන් විසින් තහවුරු කර නැත. 2024 ජූනි 30 වන දිනට ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය වෙතින් ලැබිය යුතු කළමනාකරණ ගාස්තුවේ ශේෂය රු. 39,332,485.00 ක් පමණ වේ.</p>	

1.6 ලැබිය යුතු හා ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.6.1 ලැබිය යුතු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) සීමාසහිත ලංකා නැව් සංස්ථාව (CSCL) සහ සීමාසහිත ලිබර්ටි කොමඩිටීස් (Liberty Commodities Ltd) වෙතින් වසර දෙකකට වැඩි කාලයක් සඳහා දිගුකාලීන හිඟ ලැබිය යුතු පිළිවෙලින් රු.මිලියන 589.97ක් සහ රු.මිලියන 244.83 හි දිර්ඝකාලීන හිඟ ශේෂයන් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානයේ දී ආපසු අයකර ගැනීමට සමාගමට නොහැකි වී තිබූ අතර හානිකරණය සඳහා වෙන්කිරීම් සිදුකර නොතිබුණි. තවද, ලංකා නැව් සංස්ථාව සහ සීමාසහිත ලිබර්ටි කොමඩිටීස් විසින් එම හිඟ ශේෂයන් තහවුරු කර නොතිබූ බැවින්, එම ශේෂවල නිරවද්‍යතාවය සහ පැවැත්ම තහවුරු කර ගැනීමට විගණනයට නොහැකි විය.</p>	<p>සීමාසහිත ලිබර්ටි කොමඩිටීස් ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම විසින් 2021/12/31 දින බේරුම්කරණයෙන් නියෝගයක් සහ/හෝ ප්‍රදානයක් ලැබුණු අතර, 3%ක වාර්ෂික පොලිය සහ රු.මිලියන 10 ක බේරුම්කරණ පිරිවැය සමඟ හිමිකම් පාත්තාට (ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම) එජඩො 1,575,141.86 ගෙවීමට වගදන්තරකරුට නියම කළේය. ලිබර්ටි කොමඩිටීස් වෙත වත්කම් විස්තර ඉල්ලමින් රේඛීය අමාත්‍යාංශය හරහා එක්සත් රාජධානියේ ශ්‍රී ලංකා මහ කොමසාරිස් වෙත ලිපියක් යවන ලදී.</p>	<p>දිගුකාලීන හිඟ මුදල් අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුයි.</p>
<p>(ආ) නැව්ගත කිරීමේ අංක 123 සඳහා 2016 දී සමාගම විසින් රු.මිලියන 136.24ක් රේගු වැට් බදු ලෙස ගෙවා තිබුණි. කෙසේ වෙතත්, රේගු ප්‍රකාශනය අනුව සත්‍ය වැට් බද්ද රු. මිලියන 106.97ක් පමණක් විය. ඒ අනුව සමාගම විසින් රු.මිලියන 29.27 ක් වැඩිපුර ගෙවා ඇති බවත් එම මුදල දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව වෙතින් අයකර ගැනීමට කටයුතු කර නොමැති බවත් නිරීක්ෂණය විය.</p>	<p>දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව විසින් මෙම වැඩිපුර ගෙවන වැට් බදු රු.29,266,965.00 ක් වාර්තා කර ඇති බව ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම(LCC) සොයා ගෙන ඇති අතර LCC හි හිඟ රේගු ශේෂයන්ට එරෙහිව මෙම වැඩිපුර ගෙවූ වැට් බදු හිලව් කිරීමට සුදුසු විධිවිධාන අවශ්‍ය වනු ඇත.</p>	<p>වැඩිපුර ගෙවූ වැට් බදු අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුයි.</p>

1.7 බදු රෙගුලාසි වලට අනුකූල නොවීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ 90 (1) වගන්තියට අනුව, සමාගම විසින් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළ කාර්තුමය වශයෙන් ආදායම් බදු වාරික පනතේ විධිවිධානවලට අනුව ගෙවා නොතිබුණි.	ගෙවිය යුතු හිඟ බදු සඳහා අප විසින් දේශීය ආදායම් දෙපාර්තමේන්තුව සමඟ අඛණ්ඩව සාකච්ඡා කරමින් සිටින අතර 2022/2023 තක්සේරු වර්ෂය සඳහා වාරික මත පදනම්ව අවසන් බදු වගකීම පියවන්නෙමු.	දේශීය ආදායම් පනතේ විධිවිධානවලට අනුකූල විය යුතුය.
(ආ) 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ 26(1) වගන්තියට අනුව (2014.01.01 දින දක්වා සංශෝධන ඇතුළත් කරමින්), බදු ගෙවිය යුතු කාලය අවසන් වීමෙන් පසු මාසයේ විසිවන දින හෝ ඊට පෙර යම් බදු කාල සීමාවක් සම්බන්ධයෙන් බදු ගෙවනු ලැබේ. කෙසේ වෙතත්, එම ප්‍රතිපාදනයට අනුව සමාගම වැට් බදු ගෙවා නොතිබූ අතර 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනට ගෙවිය යුතු වැට් බදු රු.මිලියන 20,930.73 ක්ව තිබුණි.	මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල සටහන අංක 21.2 හි සඳහන් පරිදි, 2023 දී ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලයේ ද්රවශීලතා සීමාවන් හේතුවෙන් 2022-2023 ගල් අඟුරු වාරයේ සිට තාවකාලිකව වැට් බදු ගෙවීම් කල් දමන ලෙස විදුලිබල අමාත්‍යාංශය හරහා කරන ලද ඉල්ලීමකට මුදල් අමාත්‍යාංශය විසින් අවසර දෙන ලදී. හිඟ ශේෂය එක් එක් නැවත කිරීම් වාර අනුව පියවන ලද අතර දැනට ගෙවිය යුතු ශේෂය බිලියන 1.3 ක් පමණ වේ.	එකතු කළ අගය මත බදු පනතේ විධිවිධානවලට අනුකූල විය යුතුය.

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

ඉදිරිපත් කරන ලද මූල්‍ය ප්‍රකාශන අනුව, 2014 වර්ෂයේ සිට සමාගම විසින් දරනු ලැබූ ශුද්ධ පොදුකාර්ය පිරිවැය ප්‍රතිපූර්ණය කිරීම සඳහා ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය සමඟ ගිවිසුමකට එළඹීම හේතුවෙන්, 2023 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වූ වර්ෂය සඳහා සමාගමේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය පෙර වර්ෂයට අනුව බදු පෙර ශුද්ධ ලාභයක් හෝ ශුද්ධ අලාභයක් නොවීය.

2.2 ප්‍රධාන ආදායම් සහ වියදම් අයිතම පිළිබඳ ප්‍රවණතා විශ්ලේෂණය

ආදායම/වියදම	2023	2022	ඉහලයාම/ (පහලයාම)	ප්‍රතිශතය
	රු.මිලියන	රු. මිලියන	රු. මිලියන	%
ආදායම	161,408	117,406	44,002	37.48
විකුණුම් පිරිවැය	161,334	117,337	43,996,	37.50
ලියාපදිංචි සහ වෙනත් ආදායම්	19	8	11	137.15
පරිපාලන වියදම්	74	78	(4)	(5.13)
මූල්‍ය ආදායම	9	1	8	800

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) කොන්ත්‍රාත් ගිවිසුමේ එකඟ වූ පරිදි සැපයුම්කරුට අත්තිකාරම් ගෙවීමට සමාගම අපොහොසත් වී තිබුණි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමාලෝචිත වර්ෂය තුළ නැවත කිරීම් තුනක් සඳහා සමාගම විසින් පැටවුම් වරායේ ප්‍රමාද ගාස්තු ලෙස රු.මිලියන 137.88 ක මුදලක් ගෙවා තිබුණි.	යාත්‍රාව නම් කිරීමට පෙර 30% ක අත්තිකාරම් ගෙවීමේ ක්‍රමය යටතේ ඉතිරි ගල් අඟුරු ප්‍රමාණය මිලියන 1.125 +/-10% ගොඩබෑමට පෙර පැටවීමේ වරායේ පළමු දිනට ආසන්න වශයෙන් දින 15 කට පෙර සැපයීමට සැපයුම්කරු එකඟ විය. යම් ගෙවීම් ප්‍රමාදයක් සිදු වුවහොත් අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය සහිත ගැණුම්කරුගේ ගිණුම් මත පවතිනු ඇති බවට කොන්දේසියක් ද සැපයුම්කරු එකතු කරන ලදී. ඒ අනුව, ගිවිසුමේ නව කොන්දේසි අනුව එකඟ වූ පරිදි සැපයුම්කරුට අත්තිකාරම් ගෙවීමට අපට නොහැකි වූ අතර පැටවුම් වරායේ ප්‍රමාද ගාස්තු අනුව රු.137,883,574 ක මුදලක් ගෙවා තිබුණි.	අත්තිකාරම් ගෙවීම් නියමිත දිනට පියවීමටත් ප්‍රමාදය අවම කිරීමටත් කටයුතු කළ යුතුය.

3.2 ප්‍රසම්පාදන කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සමාගම විසින් ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුව වාර්ෂික ගල් අඟුරු අවශ්‍යතාවය සපයා ගැනීම සඳහා සවිස්තරාත්මක ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් සහ කාලසටහනක් සකස් කළ යුතු අතර ජාතික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ අංක 4.2 දරන මාර්ගෝපදේශයට අනුව ඒ සඳහා අමාත්‍යාංශ ලේකම්වරයාගේ අනුමැතිය ලබා ගත යුතුය. කෙසේ වෙතත්, සමාගම විසින් නිසි සවිස්තරාත්මක ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් සකස් කර නොතිබුණි.	ලංකා ගල් අඟුරු සමාගම (LCC) විසින් සෑම ගල් අඟුරු වාරයක්ම ආරම්භ වීමට පෙර සවිස්තරාත්මක ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් සහ කාලසටහනක් ලේකම් වෙත ඉදිරිපත් කිරීමට අවශ්‍ය වේ. කෙසේ වෙතත්, 2022-23 වාර සඳහා සැලැස්ම අසාර්ථක වූ අතර එම ගැටලුකාරී කාලසීමාව තුළ, ප්‍රසම්පාදනය ආරම්භ කිරීමට පෙර සංශෝධිත සවිස්තරාත්මක ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් සහ කාලසටහනක් ලේකම්වරයා වෙත ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි. කෙසේ වෙතත්, ඉදිරියේදී , මෙම ක්‍රියා පටිපාටිය දැඩි ලෙස අනුගමනය කරනු ඇත.	ජාතික ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශයේ විධිවිධානවලට අනුකූල විය යුතුය.